

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1072

av **Laila Naraghi m.fl. (S)**

Moderniserad minerallag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av mineralavgiften och om att undersöka möjligheten till skärpta krav vad gäller miljöhänsyn och lokal insyn och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har de senaste åren befunnit sig i en gruvboom. Gruv- och mineralnäringen för med sig utländska investeringar, jobb och tillväxt. Det stärker Sverige och välfärden. Detta ska välkomnas och tas till vara, men vi måste också blicka framåt och förmå hantera de utmaningar och problem som omgärdar området.

Sverige ska vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin. Vi måste tillse att nya modeller skapas för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling.

Den svenska mineralavgiften är en av världens lägsta. Enligt minerallagen har markägaren rätt till 1,5 promille i ersättning av produktionsvärdet, medan staten får 0,5 promille. Det är exceptionellt låga avgifter, inte minst i ljuset av samhällets stora kostnader för att bygga infrastruktur, hållbara samhällen och annat i samband med gruvdrift. De flesta av världens gruvnationer väljer att ta ut en mineralavgift på mellan 10 och 30 procent.

Enligt forskarna Jesper Roine, docent i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm, och Daniel Spiro, fil.dr i nationalekonomi vid universitetet i Oslo, som skrivit rapporten "Utvinning för allmän vinning" för Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) skulle Sverige kunna höja nivåerna för mineralskatterna till de nivåer som gäller i jämförbara länder utan att det uppstår några dramatiska konsekvenser för vare sig sysselsättning eller teknologisk utveckling.

Vi ska vara stolta över de svenska naturresurserna och vad de har betytt och betyder för svensk välfärd och demokrati. Oavsett var naturresurserna finns i Sverige måste vi, om vi beslutar oss för att sälja dem, vara kloka nog att ta betalt för det. Både för att

finansiera kostnaderna som omgärdar gruv- och mineralnäringen och för att bygga upp ett kapital som kan användas till olika framtidsinvesteringar.

Därutöver bör man se över beslutsprocesserna kring tillståndsgivningen för prospektering, brytning och eftervård. De kritiseras inte sällan för att inte möjliggöra tillräckligt inflytande och insyn för de människor, lokalsamhällen och kommuner som påverkas, samt för att inte ta tillräcklig miljöhänsyn.

Ett tydligt exempel är Öland. Trots att öns båda kommuner och länsstyrelsen på ett tidigt stadium protesterade mot planerna om fossilgasutvinning gav Bergsstaten 2011 bolaget Gripen tillstånd att undersöka förekomsten av fossil gas i fem stora områden på Öland. 2014 förlängdes undersökningstillståndet vilket även detta överklagades. I december 2016 meddelade Högsta förvaltningsdomstolen att de inte prövar ärendet och därmed står Bergsstatens beslut fast – Gripen Gas kan fortsätta leta.

Människor som berörs av ett beslut bör ha chans att vara med och påverka det. Minerallagen bör stärkas utifrån ett demokrati- och legitimitetsperspektiv. Vid tillståndsprövning bör medborgares, kommuners liksom olika lokala näringars intresse beaktas och miljökraven vid prospektering och provborring bör skärpas.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har gett Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att analysera konsekvenserna av ett förbud mot landbaserad utvinning av olja och gas i Sverige. Analysen pekar på att den stora fördelen med ett förbud är att det är en tydlig signal att Sverige menar allvar med målet att minska nettoutsläppen av växthusgaser genom att inte använda inhemskt producerade fossila kolväten.

Regeringen har även tillsatt en utredning som ska se över om det avsätts tillräckliga medel för att säkerställa att gruvverksamhet inte överlämnar en skadad miljö eller ekonomiska åtaganden till framtida medborgare.

Beslut om gruv- och mineralutvinning påverkar inte bara oss som lever nu utan får konsekvenser för många generationer framöver. Utgångspunkterna måste vara att mineraltillgångarna i Sverige tillhör hela den svenska befolkningen – den nuvarande och den framtida – samt att staten ansvarar för att hantera tillgångarna på ett miljömässigt hållbart sätt som gör att samhällsnyttan blir så stor som möjligt.

Laila Naraghi (S)

Krister Örnfjäder (S)

Lena Hallengren (S)